

Repetitorium vyšších rostlin 2

Vít Grulich

Ranunculaceae

- součást větve bazálních trikolpátních dvouděložných
- dříve podtřída Magnoliidae
  - někdy oddělovány Helleboraceae

Ranunculaceae – příbuzní

- Berberidaceae
  - nepočetná čeleď keřů, méně bylin

Epimedium alpinum
www.mailbag.com

Berberis vulgaris
www.ispb.univ-lyon1.fr

Achlys triphylla

Ranunculaceae

- převažují byliny, výjimečně dřeviny
  - dřevité liány
    - Clematis
- vzácně vodní rostliny
  - Ranunculus subg. Batrachium

Ranunculus penicillatus

Ranunculaceae

- listy většinou střídavé
  - zřídka vstřícné
    - Clematis
- bez palistů
  - vzácně palisty přítomny
    - Thalictrum
- jednoduché, celistvé
  - např. Caltha, Ficaria
- členěné až složené
  - např. Aconitum, Anemone, Ranunculus, Adonis

Ranunculaceae

- květenství hroznovitě
  - někdy květy jednotlivé
- květy spirální až spirocyklické
  - oboupohlavné
    - jednopohlavné jen vzácné cizokrajné typy
  - zdánlivě aktinomorfní
    - Caltha, Anemone, Ranunculus
  - zygomorfní
    - Aconitum, Delphinium

Ranunculaceae

- květní obaly v podobě okvětí
  - Caltha, Pulsatilla, Anemone
- někdy rozlišené
  - často nevýrazně
    - Ficaria
- někdy koruna prchavá
  - Thalictrum
- často s ostruhou

Aquilegia vulgaris

Ranunculaceae

- nektaria
  - často staminodiálního původu
- tyčinek zpravidla hodně
  - někdy korunovitě zbarvené
    - *Thalictrum*
- gyneceum většinou početné
  - řidčeji redukce až na G1

Ranunculaceae

- vypouklé květní lůžko
- někdy výrazně prodloužené
  - za plodu se protahuje
  - *Myosurus*, *Ranunculus sceleratus*

Myosurus minimus L.
©Thomas Schoepke
www.plant-pictures.com

Myosurus minimus
www.plant-pictures.com

Ranunculaceae

- vajíček mnoho - plod měchýřek
  - Helleborus, Caltha, Aconitum, Isopyrum
- vajíčko jediné – plod apokarpní nažka
  - Anemone, Ranunculus, Adonis, Thalictrum
- výjimečně plod bobule
  - Actaea

Actaea spicata

Ranunculaceae

- apomixie
  - *Ranunculus auricomus*
- autogamie
  - *Ranunculus trichophyllus*

Ranunculus trichophyllus
www.atlas-roslin.pl

Ranunculus auricomus
www.botanik.uni-karlsruhe.de

Ranunculaceae

- kosmopolitní čeleď
  - 50 rodů, 1800 druhů
- převaha v mírném a chladném pásu severní polokoule

Ranunculaceae

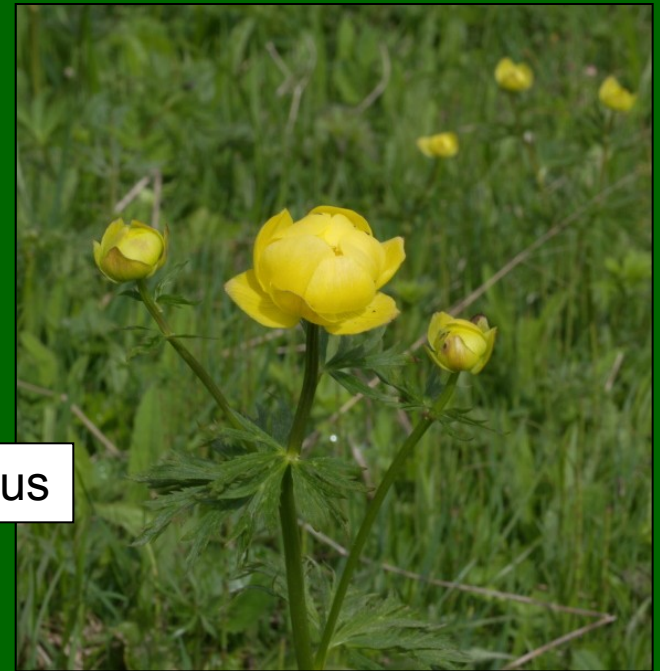
- Stanoviště rozmanitá
  - hory
    - V Himálaji vystupují až do 5700 m
  - stepi
  - plevele
  - mokřady
  - vody

Ranunculaceae

- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - léčivé rostliny

Trollius laxus

Trollius altissimus

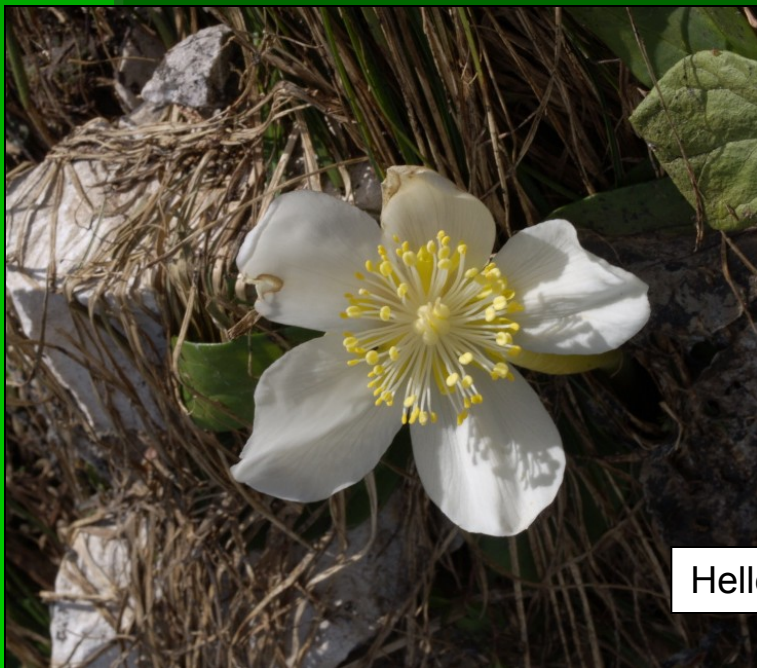
Ranunculaceae

- benzylochinolinové alkaloidy
  - často velmi prudce jedovaté
    - Aconitum
- laktózové glykosidy
  - Ranunculus, Adonis

Helleborus

- znožené listy
- spirální květy

Helleborus niger

Helleborus purpurascens
www.botany.cz

Caltha

- mokřadní rostliny
- bipolární disjunkce

Caltha leptosepala

Caltha palustris

Aconitum

- velmi jedovaté
- okrasný význam

Aconitum lycoctonum

Aconitum plicatum

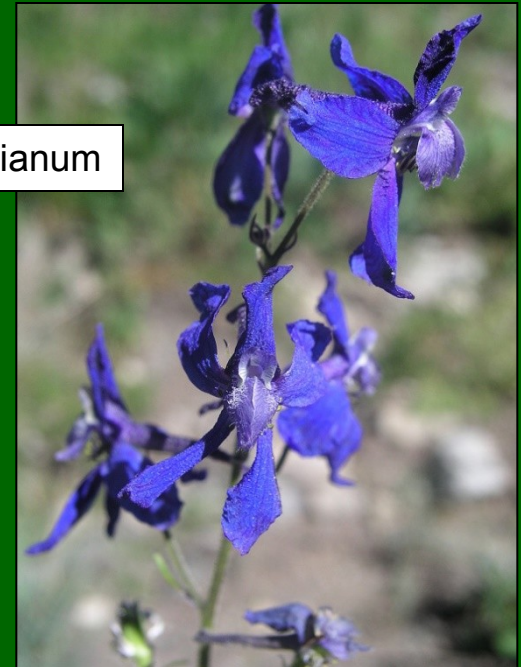
Delphinium

- horské druhy
- ve Středozeří i plevele

Delphinium elatum

Delphinium nuttallianum

© - josef hlasek
www.hlasek.com
Delphinium oxysepalum 4730

Delphinium oxysepalum
www.hlasek.com

Aquilegia

- většinou horské druhy
- vnější lístky okvěť s ostruhou

Aquilegia formosa

Aquilegia flavescens

Aquilegia vulgaris

Aquilegia atrata

Actaea

- jediný rod s bobulemi
  - (přetvořený měchýřek)
- G1

Actaea spicata

Actaea rubra

Isopyrum thalictroides

- lesní druh, připomínající sasanky

Myosurus minimus

- drobná rostlina
- prodloužené květní lůžko
- kališní lístky ostruhaté

Anemone

- početný různorodý rod

Anemone trifolia

Anemone nemorosa
Anemone ranunculoides

Anemone

- početný různorodý rod

Anemone sylvestris

Anemone coronaria

Anemone narcissiflora

Pulsatilla

- ochmýřené přívěsky nažek
- velké květy
- stepní druhy

Pulsatilla vulgaris

Pulsatilla grandis

Pulsatilla

- druhy s nicími květy

Pulsatilla hungarica

Pulsatilla zimmermannii

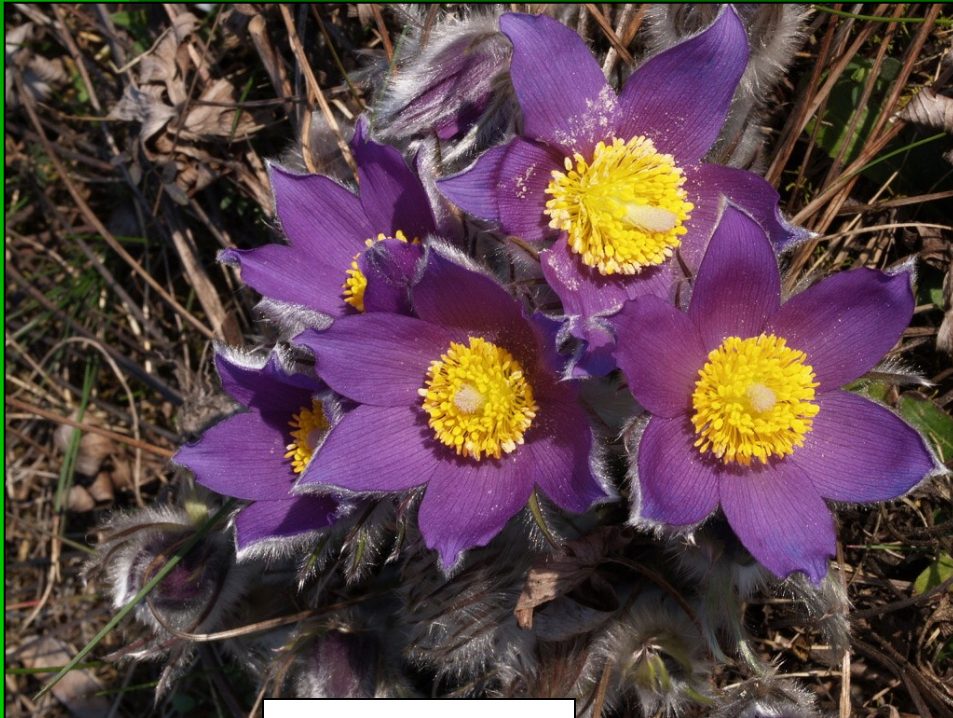
Pulsatilla pratensis

Pulsatilla

- bory

Pulsatilla patens

Pulsatilla vernalis

Pulsatilla

- hory

Pulsatilla alpina

Pulsatilla occidentalis

Pulsatilla alba

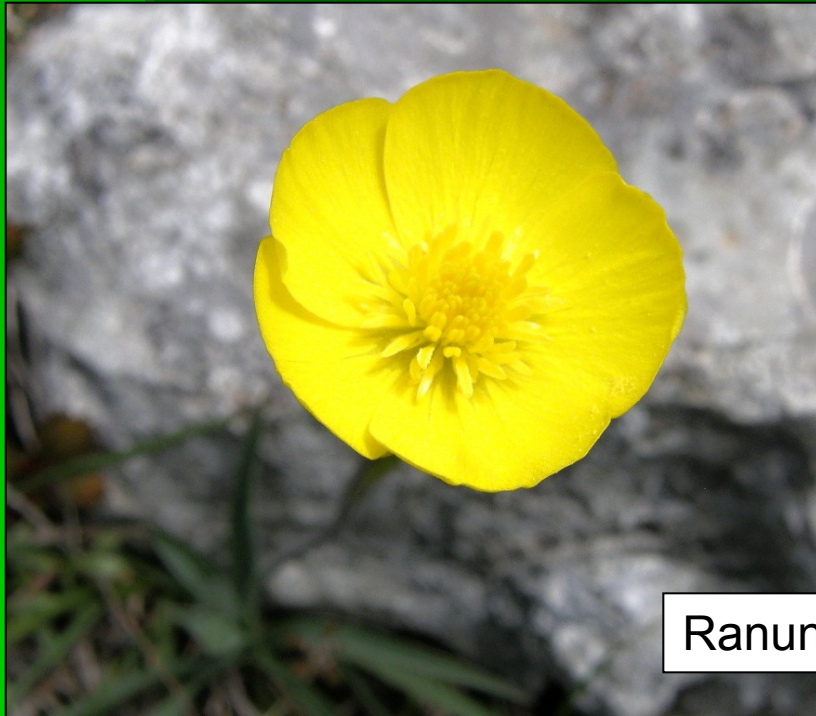

Ranunculus

- žluté květy
- jednoduché listy

Ranunculus flammula

Ranunculus gramineus

Ranunculus lingua

Ranunculus

- žluté květy
- dělené listy

Ranunculus brevifolius

Ranunculus hybridus

Ranunculus lanuginosus

Ranunculus

Ranunculus peruvianus

Ranunculus

- bílé květy

Ranunculus alpestris

Ranunculus aconitifolius

Ranunculus glacialis

Ranunculus subg. Batrachium

- převážně vodní rostliny
- v humidních oblastech i na mokřadech
- výrazná heterofylie

Ranunculus hederaceus
www.british-wild-flowers.co.uk

Ranunculus aquatilis agg.

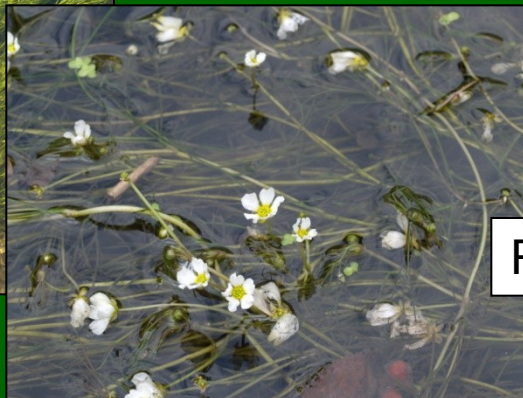

Ranunculus subg. Batrachium

- tekoucí vody

Ranunculus penicillatus

Ranunculus fluitans

Adonis

- listy bohatě členěné
- velmi jedovatý

Adonis distorta

Adonis vernalis

Adonis aestivalis

Adonis palaestina

Callianthemum

- eurasijské montánní druhy
  - často endemiti malých území
  - v Evropě 3 druhy

Callianthemum

C. hondoense
www.hanamist.sakura.ne.jp

C. anemonoides

www.rotsplantenvereniging.net

C. kerneranum

Clematis

- byliny
- dřevité liány

Clematis integrifolia
www.gardenvines.com

Clematis alpina

Clematis

Clematis ligusticifolia

Clematis recta

Clematis cirrhosa

Clematis flammula

Clematis

Clematis hirsuta

Clematis mauritiana

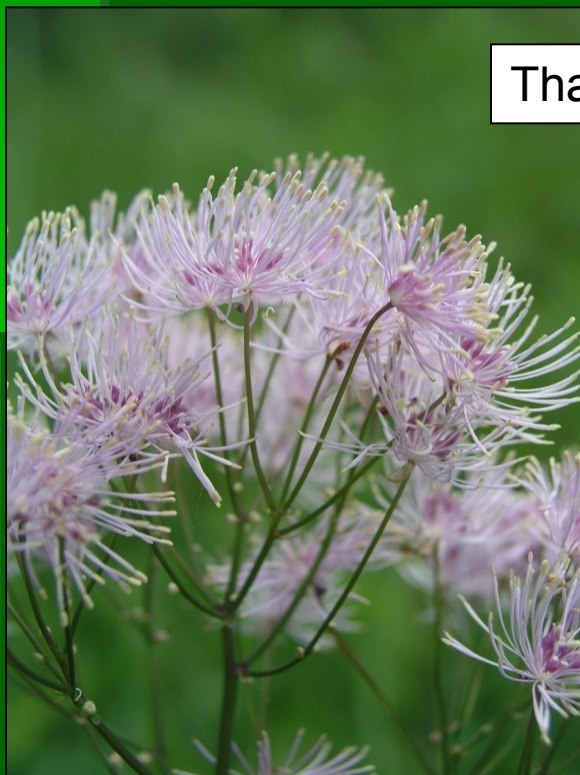
Thalictrum

- prchavá koruna

Thalictrum foetidum

Thalictrum aquilegiifolium

Trautvetteria caroliniensis

Papaveraceae

- byliny
  - často jednoleté
- výjimečně dřeviny
  - *Bocconia*

Bocconia frutescens
www.answers.com

Papaveraceae

- v pletivech mléčnice s latexem nebo idioblasty
- listy zpravidla členěné
  - bez palistů
  - střídavé

Papaveraceae

- květenství hrozen
  - listeny chybějí
- květy oboupohlavné
  - podle čísla 2 nebo 3
  - někdy květní části pomnožené
  - aktinomorfní
  - květní obaly volné

Papaver rhoeas

Papaveraceae

- nektaria chybějí
- tyčinky většinou pomnožené
- gyneceum srostlé
  - parakarpní
    - placenta parietální
    - někdy druhotné přehrádky
  - semeník svrchní

Eschscholtzia californica

Papaveraceae

- plody většinou tobolky
  - vzácně struk
    - *Hypecoum*

Hypecoum grandiflorum
www.odu.edu

Hypecoum imberbe
home.tele2.es

Papaveraceae

- kosmopolitní čeleď
  - 26 rodů, 250 druhů
- převaha v mírném pásu severní polokoule

Glaucium flavum

Argemone mexicana

Papaveraceae

- stanoviště
  - často plevele
    - vazba na dusíkem dobře zásobená stanoviště
  - hory

Papaver lapponicum

Papaver aurantiacum

Papaveraceae

- alkaloidy
  - obsahují opiáty
- využití člověkem
  - okrasné rostliny
  - léčivé rostliny

Meconopsis grandis
www.stauder.net

Foto: Bjørn Thon

Papaveraceae

Romneya coulteri

Fumarioideae

- byliny
  - jednoleté nebo vytrvalé
  - někdy popínavé
- některé druhy tvoří hlízky
  - Corydalis
- v pletivech idioblasty
- listy členěné, bez palistů
  - střídavé

Fumarioideae

- květenství hrozen
  - listeny přítomny
- květy oboupohlavné
  - podle čísla 2
  - zygomorfní
  - bisymetrické
    - Corydalis
  - květní obaly volné

Dicentra eximia

Corydalis cava

Fumarioideae

- tyčinky 4
- gyneceum srostlé z 2 plodolistů
  - semeník svrchní
  - vajíček více
    - Corydalis
  - vajíčko jediné
    - Fumaria

Fumarioideae

- alkaloidy
  - v malém množství
- využití člověkem
  - okrasné rostliny

Lamprocapnos spectabilis
www.mytho-fleurs.com

Fumaria

- plevele
  - někdy pnoucí

Fumaria officinalis
www.plant-identification.co.uk

Fumaria capreolata
www.nature-diary.co.uk

Corydalis

- hájové byliny s hlízkami
- listeny nedělené

Corydalis intermedia

Corydalis cava

Corydalis

- hájové byliny s hlízkami
- listeny dělené

Corydalis solida

Corydalis pumila

Pseudofumaria

- byliny skal a sutí bez hlízek

Pseudofumaria lutea

Pseudofumaria alba

